

Kolik tónů s námi nebylo aneb Ostrava!!! v Praze

Klasikaplus.cz, 3. 11. 2019

velikost písma zmenšit velikost písma zvětšit velikost písma

„Hrстка muzikantů, které režisér dokázal přesvědčit, aby si s vážnou tváří dělali legraci nejen z hudby, z opery, z hudebního divadla, ale i ze sebe a z diváků.“

„Šikovné balancování na tenoučké hraně mezi zábavou a průšvihem, mezi spádem a neúnosným natahováním, mezi absurdní groteskou a trapasem.“

„Je to hlína, řekne někdo.“

Čtyři tóny a kolik hudby z nich jde udělat a kolik legrace s nimi natropit...! A, B, D, E. To je veškerý materiál, se kterým americký skladatel Tom Johnson utáhne celou komorní „operu“ a opera Národního divadla moravskoslezského v sedmi lidech na pódiu s pomocí zábavného českého překladu více než hodinové představení. V Divadle Ypsilon byla v pátek Čtyřnotová opera jako podařená inscenace jednou z desítky položek přehlídky Ostrava v Praze.

Dlouhé informativní recitativy, sdělování, co v hudbě a v ději přijde a jak to bude vypadat, příchody a odchody, příprava na árie, které se nakonec neozvou, hudební i slovní vtipky, skryté narážky na věci, které ocení jen muzikant nebo v hudbě orientovaný posluchač, i divadelní gagy, které spolehlivě zapůsobí na kohokoli, kdo není škarohlíd... K tomu ještě mnoho dalšího šikovného balancování na tenoučké ostré hraně mezi zábavou a průšvihem, mezi spádem a neúnosným natahováním, mezi statickým hraním o ničem a náhlými akcemi, mezi absurdní groteskou a trapasem, to vše je Čtyřnotová opera, chvílemi minimalisticky primitivní, chvílemi minimalisticky rafinovaná, ale v každém okamžiku zázračně úsměvná, vynalézavá a překvapivá. A z té hrany nikdy nesklouzne.

Když měla Johnsonova skoro padesát let stará hříčka letos v únoru v Divadle „12“ premiéru, šlo o první počín Operní akademie Ostrava, která dává dohromady pedagogy a studenty. Některá představení zpívají a hrají v tomto projektu sólisté Národního divadla moravskoslezského, některá jejich žáci z Ostravské univerzity. Pro pražské hostování bylo obsazení namixované – z profesionálů hráli a zpívali Eva Dřízgová-Jirušová a Václav Morys (a na chvíli v minivýstupu také Martin Gurbal), ze studentů zpěvu Fakulty umění Tomáš Kura a Dominika Škrabalová. Pak ještě náповěda s obvyklou mušlí jako součástí kostýmu, později kladoucí otázky divákům, a pianista hrající své opakující se figurace s nadhledem, který by slušel i nezúčastněnému klavíristovi z westernů... – Prostě hrstka muzikantů, které režisér Juraj Čiernik dokázal přesvědčit, aby si s vážnou tváří dělali legraci nejen z hudby, z opery, z hudebního divadla, ale i ze sebe a z diváků.

Eva Dřízgová byla chvíli nesnesitelně namyšlenou primadonou, chvíli valkýrou obtěžkanou obrovským kostýmem a mečem, jindy rusalkou, která se bez nohou a bez rukou motá a plazí po jevišti. Dominika Škrabalová se vyžívala jak v roli femme fatale s temným hlasem, tak v sólové epizodě bez doprovodu klavíru, na jejímž konci by se měla trefit zpátky do tóniny. Barytonista Tomáš Kura vzbuzoval dojem role kultivovaného muže. A Václav Morys byl posmutnělým klaunem, „typickým tenoristou“ zahleděným do sebe a svého

hlasu, kterému je souzeno strávit statické finále v závěsu na kladce. „V nepohodlné pozici“, jak avízoval dlouho dopředu.

Dění posunují situace vyplývající z komických textů a samozřejmě i nepodařené pointy a další drobné i větší karamboly, které zpěváci jako správní komedianti s potěšením vyhráli do všech detailů. Podstatou dění je však i neokázalé kompoziční mistrovství, důmyslné variace a kontrapunkty, takové zacházení s materiálem čtyř tónů, že si posluchač toto omezení uvědomí opravdu jen občas.

Tahle taškařice je operou o jenom dějství, ve kterém se nic neděje a to nic se dlouze popisuje; zpívaným divadlem plným kameňáků; intelektuálním potěšením i radostí z fungování starých vtípků, které ovšem v novém nasvícení a správném načasování znovu zapůsobí jako nové; rošádou, která uprostřed diváky navnadí rozsvícením světel v sále, ale vzápětí uzemní sdělením, že žádná přestávka nebude: vždyť jsme na jednoaktovce... Už jen jeden okamžik za všechny: minuta ticha za zbývajících tónů z dvanácti, které s námi nemohly být: c, cis, dis, f, fis, g, gis, h...

Je to hlína, řekne někdo. Je to bláznivé, řekne jiný. A určitě by se našel i někdo, kdo by s kyselou tváří poznamenal cosi o pitomosti; takový ať ale na Čtyřnotovou operu nechodí. V Ypsilonce, jak se zdálo, nikdo nenaladěný nebyl, diváci odcházeli s pobaveným úsměvem na tváři.

Zdroj:

<https://www.klasikaplus.cz/zaznelo/item/2400-kolik-tonu-s-nami-nebylo-aneb-ostrava-v-praze>